

Прогноз фітосанітарного стану та рекомендації щодо захисту основних сільськогосподарських рослин у господарствах Херсонської області на квітень 2026 року

За даними Херсонського обласного центру з гідрометеорології агрометеорологічні умови протягом березня були сприятливими для ранньовесняного розвитку сільськогосподарських культур. Опади, що спостерігалися в осінньо-зимовий період, поповнили метровий шар ґрунту вологою, відмічено збільшення вологозапасів.

Попередні дані фітосанітарного моніторингу свідчать про загибель при перезимівлі 5-10, макс. 15% комах-фітофагів, а також про задовільний фізіологічний стан переважної більшості тих, що збереглися, які, в свою чергу, за сприятливих агрокліматичних умов здатні відновити численну та якісну популяцію.

Тому моніторинг фітосанітарного стану сільськогосподарських рослин набуває важливого значення для подальшого регулювання чисельності шкідливих організмів з метою мінімізації їх негативного впливу на врожаї.

Зернові, зернобобові культури та багаторічні трави

Після відновлення вегетації більшість посівів озимих зернових культур знаходяться у фазі куціння, переважно у доброму та задовільному фізіологічному стані.

Хлібний турун (хлібна жужелиця). Протягом квітня в посівах озимих колосових культур, передусім озимої пшениці, триватиме осередкове живлення личинок хлібної жужелиці (туруна) та пошкодження ними рослин. Шкодочинність личинок триватиме до кінця квітня, після чого шкідник піде на заляльковування.

Потреба захисних заходів виникатиме переважно в крайових смугах або в осередках надпорогової чисельності фітофага (понад 3-4 і більше личинок на кв.м), передусім в озимій пшениці після колосових попередників, з використанням інсектицидів: Нурел Д, КЕ, 0,75-1 л/га, Пірінекс Супер, КЕ, 1,0 л/га, Фостран, КЕ, 1,5 л/га, та інших дозволених препаратів, що рекомендовані **«Державним реєстром пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні»**. При дифузному заселенні туруном невеликих полів (40-60 га) обприскування проводять суцільно по всьому полю. За осередкового заселення посіву шкідником достатньо обробити крайову смугу завширшки до 150 м по периметру поля, або вибірково в місцях підвищеної чисельності, обприскуючи 4-6 м навколо самого осередку.

Клоп шкідлива черепашка. У квітні з місць зимівлі повсюди будуть виходити клопи: *клоп-шкідлива черепашка, маврський, австрійський, гостроплечий, гостроголовий* та інші. За прогрівання листяної підстилки до 10-12°C клоп шкідлива черепашка виходитиме на її поверхню, а за настання протягом 3-4 діб середньодобової температури 16-17°C і вище перелітатиме у посіви озимих зернових культур. За прикметами зазвичай це збігається з розпусканням бруньок на тополі, клені й дубі. Залежно від погодних умов міграція клопів у посіви триватиме майже місяць. Кінець перельоту характеризується співвідношенням самиць і самців у межах 1:1. Спочатку клопи зосереджуватимуться на краях посівів озимини. В холодні дні вони ховаються в нижні яруси травостою, вузли кущіння, щілини ґрунту, під грудочки землі, опале листя тощо. Це важливо знати при обстеженні посівів для прийняття рішень щодо захисту посівів від перезимувалих клопів.

У теплу сонячну погоду клопи посилено живитимуться клітинним соком стебел, а через 7-15 днів самиці приступлять до відкладання яєць, яке триває 15-20, за дощової прохолодної погоди до 40 днів. Яйцекладки можуть знаходитися на стеблах, листях культури та бур'янів, рослинних рештках, найчастіше у два ряди по 7 яєць у кожному, всього 14 штук за одну кладку. За сприятливих умов самка може відкласти протягом життя 100-150, макс. 300 яєць.

З урахуванням кількості клопа у місцях зимівлі, їх доброго фізіологічного стану та агрометеорологічних умов весняного періоду, найбільший негативний вплив дорослої стадії черепашки на врожайність пшениці очікується головним чином на площах, прилеглих до лісів та полезахисних лісосмуг. Тому дуже доцільними будуть крайові обробки посівів. Пошкодження пшениці перезимувалим клопом викликає різке відставання рослин в рості і розвитку, вони передчасно жовтіють. Центральний лист вище уколу серпоподібно згинається або згортається у вигляді спіралі.

Після повного переселення перезимувалих клопів у посіви (ЕПШ 2-4 і більше клопів на кв.м) під час виходу озимих зернових культур в трубку посіви захищають через обприскування Актарою 25 WG, ВГ, 0,1–0,14 кг/га, Акцентом, КЕ, 1,5 л/га, Альтексом, КЕ, 0,1-0,15 л/га, Блискавкою, КЕ, 0,1-0,15 л/га, Данадимом стабільним, КЕ, 1,0-1,5 л/га, Децисом f-Люкс 25 ЕС, КЕ, 0,3-0,4 л/га, Енжіо 247 SC, КС, 0,18 л/га, Карате Зеоном 050 CS, СК, 0,15 л/га, Карателем ЕС, КЕ, 0,15 л/га, Нурелом Д, КЕ, 0,75-1 л/га, Фастаком, КЕ, 0,1-0,15 л/га, Ф'юрі, ВЕ, 0,07-0,1 л/га та іншими препаратами, що рекомендовані **«Державним реєстром пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні»**. Обробка в цей період буде ефективна також проти злакових п'явиць і попелиць, хлібних смугастих блішок та пильщиків.

Хлібні п'явиці (червоногруда, синя) заселятимуть озиму пшеницю й ярий ячмінь за температури 10-15°C. Пошкодження п'явицями призводить до підсихання листя злаків, відставання у рості рослин, які виділяються серед зелених білястими смугами пошкоджених листкових пластинок. З утворенням вогнищ підвищеної чисельності і шкідливості захисні заходи проводять осередково в місцях надпорогового (у фазу виходу в трубку ЕПШ 10-15 екз/м² п'явиці на озимій пшениці, 10-15 екз/м² на яром у ячмені; личинок – 0,5-1,0 екземплярів на стебло на озимій пшениці, яром у ячмені) скупчення шкідника.

За такої ж температури активізуються **хлібні блішки** (смугаста, велика і звичайна стеблова блішка), які будуть шкідливішими в разі посушливого квітня, насамперед на сходах ярих зернових культур, де можлива їх надпорогова чисельність. Знешкодження блішок досягатиметься через обробку крайових смуг посівів на початку заселення полів.

Злакові мухи. Осіння генерація злакових мух спочатку проходила на злакових бур'янах, пізніше на сходах озимих зернових культур. **Злакові мухи (гессенська, шведська, чорна пшенична, яра, озима, опоміза пшенична)** за сприятливих для їх розвитку погодних умов навесні, заселятимуть та шкідитимуть передусім у слабо розкущених з осені, послаблених та зріджених після зимівлі посівах озимих. За наявності температурного мінімуму (+18°C) шкідливими будуть на пізніх посівах ярих зернових (сходів ярого ячменю та кукурудзи) за теплої сухої погоди навесні. Пошкодження ними рослин обумовлює зниження продуктивної густоти посіву і сприяє кількісним втратам врожаю зерна. ЕПШ злакових мух (імаго) – 30-40 мух / 100 помахів сачком, або 6-10% ушкоджених стебел личинками.

За помірно теплої та вологої погоди у посівах озимих та ярих ранніх зернових культур зростатиме чисельність та шкідливість **злакових попелиць (звичайна, велика злакові)** та **цикадок (шестикрапкова, смугаста)**. Попелиця пошкоджує листки, стебла та колосся, висмоктуючи клітинний сік, що в свою чергу викликає скручування, пожовтіння листків, зупинку росту. Колос недорозвивається, зерно щупле, втрачає якість. Також попелиця виділяє медвяну росу, що призводить до розвитку сажкових грибів. **Цикадки** живитимуться соком рослин через численні уколи листя, які у ярих культур викликають у місці уколу білі, а в озимих - жовто-фіолетові плями. Окрім того, сисні фітофаги, зокрема попелиці і цикадки, є небезпечні тим, що переносять вірусні та мікоплазмові хвороби зернових культур (**жовта карликовість ячменю**).

На ярих зернових культурах у фазах сходів-3-го листка за наявності на кв.м 30-50 жуків хлібної блішки, 10-15 жуків п'явиці та 40-50 екз. шведських мух на 100 п.с. посіви обробляють Карате Зеоном 050 CS, СК, 0,15-0,2 л/га, Нагомі, ВГ, 0,3-0,4 кг/га та іншими рекомендованими інсектицидами.

Скрізь посіви озимих зернових культур засмічені бур'янами. Такі посіви слід обробити гербіцидами. Вибір гербіцидів залежить в першу чергу від видів бур'янів на конкретному полі, перевагу слід надавати гербіцидам з відносно широким спектром дії на бур'яни.

У квітні повсюди, а особливо на добре розвинених, загущених та підживлених посівах озимих зернових продовжиться розвиток різноманітних хвороб, джерелом яких є листя нижнього ярусу та рештки рослин, уражені **борошнистою россою, септоріозом, бурою листковою іржею**. За встановлення оптимальних температур (t° повітря 16-25 $^{\circ}$ C), та вологості повітря сформується осередки інтенсивного розвитку зазначених хвороб. Ураженню сприятиме тривала волога та вітряна погода, ранкові густі тумани. На посівах озимого та ярого ячменю за оптимальних погодних умов для розвитку хвороб слід очікувати епіфітотії **темно-бурої плямистості та сітчастого гельмінтоспоріозу**. Частіше хвороби виявлятимуться на полях з добре розвиненими густими посівами і підвищеним агрофоном, передусім там, де сума ефективних опадів протягом весняних місяців перевищуватиме кліматичну норму.

Особливу увагу рекомендуємо звернути на **піренофороз**, або **жовту плямистість** (збудник *Pyrenophora tritici-repentis* (Died.) Drechsler), часто зустрічається на посівах озимої пшениці у південних регіонах України. Нині хвороба поширюється майже у всіх регіонах нашої країни. Зміна клімату з підвищенням температури повітря спричинили зростання проявів хвороби на площах не лише озимої пшениці, а й на посівах ячменю.

Діагностика цієї хвороби пов'язана з труднощами, адже симптоми піренофорозу нагадують нетиповий септоріоз. Проявляється захворювання з обох сторін листя і листових піхв озимої пшениці та інших злакових культур у вигляді дрібних одиночних або чисельних плям овальної чи округлої форми, жовтого або світло-коричневого забарвлення діаметром 2-5 мм. Епідерміс у центрі плями злегка піднятий. З часом плями розростаються в поздовжньому напрямку, стають темно-коричневими, від 12 до 20 мм у довжину, іноді мають ромбоподібну форму, зазвичай облямовані зоною хлорозу. За кольором в цей період вони не відрізняються від плям при септоріозі, але не утворюють пікнід. Плями можуть бути у вигляді смуг, займати третину або навіть більше половини листової поверхні. До кінця сезону на сильно уражених листках, а іноді після того, як листки повністю засохнуть, з'являється оливково-бурий наліт конідіального спороношення. Гриб може викликати ураження колоскових лусок. На них плями подовжені або у вигляді штрихів розміром 2-4 x 1-2 мм, не розростаються.

Необхідно вести постійний моніторинг посівів та за розповсюдження хвороб – застосувати фунгіциди. Фунгіциди застосовують під час виходу рослин в

трубку, найчастіше з хімічним прополюванням, за інтенсивності ураження борошнистою россою, гелмінтоспориозом, іншими плямистостями 1%, септоріозом листя – 3-5%: діюча речовина тріадимефон: Байзафон, ЗП - 0,5-1,0 кг/га; д.р. тіофанат – метил: Топсін -М, ЗП - 1,0 – 1,2 кг/га, Топсін -М 500, КС - 1,2 – 1,4 л/га; д.р. беноміл: за норми 0,5 – 0,6 кг/га Фундазол, ЗП; д.р. пропіконазол - норма 0,5 л/га: Тілт 250 ЕС, КЕ, Балеро ЕС, КЕ; д.р. флутріафол норма 0,1-0,5 л/га – Імпакт 25 SC, КС, Корнет, КС, Фулгор 250, КС; д.р. карбендазим за норми 0,3-0,5 л/га – Доктор Кроп, КС, Абсолют, КС; д.р. тебуконазол за норми 0,5 -1,0 л/га: Фолікур 250 EW, EB, Амулет, КЕ, Фортеця Тотал ЕС, КЕ; д.р. тебуконазол+ тріадименол+спіроксамін: Фалькон 460 ЕС, КЕ – 0,4 – 0,6 л/га; д.р. протіконазол+ тебуконазол+ спіроксамін: Солігор 425 ЕС, КЕ – 0,7 -1,0 л/га; д.р. азоксістробін + пропіконазол+ ципроконазол: Амістар Тріо 255 ЕС, КЕ -1 л/га; д.р. пропіконазол+ прохлораз: Бампер Супер, КЕ, - 0,8 – 1,2 л/га; д.р. піраклостробін+епоксиконазол: Абакус/ Дует, СЕ – 1,25 – 1,75 л/га; д.р. тебуконазол+ прохлораз: Замір, EB – 0,75-1,5 л/га; д.р. флутріафол+ карбендазим: Імпакт К, КС – 0,6 – 0,8 л/га; д.р. флутріафол+ тебуконазол: Імпакт Т, КС – 1 л/га; д.р. ципроконазол+ пропіконазол: Альто Супер 330 ЕС, КЕ - 0,4 – 0,5 л/га; д.р. епоксиконазол + тіофанат – метил: Рекс ® Дуо, КС - 0,4 – 0,6 л/га.

Рішення щодо оздоровлення озимої пшениці та ячменю фунгіцидами слід приймати після обстеження посівів диференційовано щодо кожного поля.

Сходи **гороху** повсюдно заселятимуть **бульбочкові довгоносики, піщаний мідляк, південний сірий довгоносик**. Бульбочкові довгоносики (смугастий, щетинистий) будуть заселяти площі з бобовими культурами – горохом, викою, кормовими бобами, бобовими травами. Жуки пробуджуються за температури повітря +3...+ 4°C, при +13...+17 °С починають літати. Навесні залежно від метеорологічних умов період розмноження може тривати в межах 5-7 діб або продовжуватися до 10 діб (в умовах мінливої й сухої погоди з частими похолоданнями). Масовий виліт жуків розпочинається на початку квітня. Пошкоджувати листя багаторічних бобових трав починають у перші теплі весняні дні. Спочатку жуки живляться мало, на молодих відростаючих листках з'являються окремі заглибини, вигризені з країв. У теплу сонячну погоду пошкодження стають масовими, жуки активно мігрують на сходи однорічних і багаторічних бобових рослин і відразу починають посилено житися. Спостерігалися випадки повного знищення листків на сходях гороху, вики та інших бобових рослин. Горохова попелиця буде заселяти молоді пагони бобових культур, висмоктуючи сік.

За чисельності бульбочкових довгоносиків 10-15 екз./м², південного сірого довгоносика, піщаного мідляка – 1-3 екз./м², посіви гороху захищають інсектицидами згідно з «Державним реєстром пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні».

Аскохітоз, пероноспороз, кореневі гнилі розвиватимуться на рослинах гороху за дощової погоди і температури повітря +14...+18°C.

На посівах багаторічних трав шкодитимуть різноманітні **довгоносики (бульбочкові, люцерновий листковий та великий, конюшиновий), клопи (люцерновий трав'яний, польовий), гусінь совок (люцернова, совка-гамма)** тощо. Ранньовесняне боронування в два сліди відростаючих посівів люцерни другого і наступних років, знищення решток відмерлих рослин, щілювання та міжрядний обробіток на глибину 8-10 см оздоровлюють рослини трав та знищують значну кількість фітофагів.

Основними хворобами люцерни, які можуть поширитися в квітні є **плямистості (бура, жовта), іржа, борошниста роса, пероноспороз, аскохітоз та бактеріальне в'янення**. Вони спричиняють пожовтіння, висихання листя, знижують врожайність зеленої маси на 20-60% та якість сіна. Для захисту застосовують стійкі сорти, раннє скошування та агротехнічні заходи.

Протруювання пізніх ярих культур та картоплі

Посівний матеріал пізніх ярих культур також потребує захисту від збудників хвороб та ґрунтових шкідників шляхом протруєння.

Вибір протруйника залежить від культури, ступеню зовнішньої та внутрішньої інфекції насінневого матеріалу, яка визначається фітопатологічним аналізом, препаративної форми препарату і спектра та рівня його фунгіцидної дії.

Протруєння насіння **кукурудзи** проти **летючої та пухирчастої сажки, кореневої гнилі, стеблової гнилі, пліснявіння** насіння проводять одним із фунгіцидів: Гранівіт, ТН – 2,5 – 3 л/т, Максим XL 035 FS , ТН – 1,0 л/т, а також протруйниками інсектицидної дії (від **ґрунтових шкідників**): Гаучо 70 WS, ЗП – 28 кг/га та іншими препаратами.

Насіння **соняшнику** перед сівбою проти **білої та сірої гнилей, пліснявіння, фомопсису, пероноспорозу** протрують препаратами: Апрон XL 350 ES, ТН - 3 л/т, Дезарал, КС – 1,5 л/т. Для протруювання проти **ґрунтових шкідників** сходів використовують Круїзер 350 FS, ТН – 6 – 10 л/т, Гаучо 70 WS, ЗП– 10,5 кг/т, та інші.

Якісний посівний матеріал **картоплі** – це запорука високого і гарантованого врожаю. Перед посадкою необхідно провести перебирання, сортування картоплі з вибраковуванням уражених і пошкоджених бульб для недопущення ураження молодих рослин хворобами, якими уражений посадковий матеріал. Висаджені бульби, а пізніше – молоді рослини можуть пошкоджувати ґрунтові

шкідники та хвороби, тому при виявленні їх високої чисельності необхідним є проведення протруєння насінневого матеріалу одним із протруювачів згідно з «Державним реєстром пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні».

Технічні та інші культури

Рослинам **озимого ріпаку** у фазу бутонізації – цвітіння завдаватимуть шкоди **ріпаківий насіннєвий прихованохоботник, ріпаківий квіткоїд, оленка волохата**, а також **капустяні попелиці, хрестоцвіті блішки, ріпаківий листоїд, різні види клопів, капустяна міль, гусениці капустяного і ріпакового біланів**.

Ріпаківий насіннєвий прихованохоботник. З'являються жуки у квітні за середньодобової температури повітря $+7...+8^{\circ}\text{C}$. Живляться стеблами, квітконіжками, бутонами. Самки відкладають яйця всередину молодих стручків. Личинки, які відроджуються, живляться молодими насінинами, утворюючи отвори. У ці отвори відкладають яйця самки **капустяного стручкового комарика (галиці)**. Також у місця пошкодження проникають патогенні інфекції, спричинюючи ураження рослин хворобами. Одна личинка прихованохоботника за період розвитку може пошкодити 6-9 насінин. В уражених шкідниками стручках зменшується маса насіння, вміст олії, а отже, і схожість насіння. При заселенні 10% рослин з чисельністю 1-3 ж/1 рос. у період утворення бутонів рекомендується обробка рослин інсектицидами.

Жуки ріпакового квіткоїда з'являються за температури $+15^{\circ}\text{C}$. Спочатку живляться на дикоростучих хрестоцвітих, потім – на посівах ріпаку, які заселяють на початку бутонізації. Жук пошкоджує бутони. Маленькі бутони з'їдає повністю, а у великих вигризає отвори. Пошкоджені бутони засихають та осипаються, через що не утворюються зав'язь та стручки. Якщо пошкодження незначне, утворюються спотворені стручки з малою кількістю насіння низької якості. Личинки живляться внутрішніми частинами бутонів і квіток, переважно пиляками, іноді молодими стручками. Для попередження пошкоджень фітофагами посіви ріпаку обробляють інсектицидами за надпорогової чисельності шкідників (1-3 ж/1 рос. у період збільшення бутонів; 5-6 ж/1 рос. у фазу початкового цвітіння ріпаку).

За теплої сонячної погоди по краях поля озимий ріпак заселятиме квіткоїд **оленка волохата**, або бронзівка волохата. Небезпечний шкідник – поліфаг. Шкодять жуки, які живляться пиляками та маточками перших квітучих рослин (кульбаба, тюльпани, нарциси), а пізніше переходять на квітучі плодові дерева та ягідники (абрикос, персик, слива, вишня, груша, яблуня, суниця). На посівах ріпаку жуки виїдають бутони, що не розкрились, заселяючи масиви від

лісосмуг та країв поля. В холодну похмуру погоду дорослі комахи не активні, ховаються в ґрунті. Значні пошкодження цей шкідник завдає в посушливі роки.

Під час бутонізації ріпаку (до масового цвітіння) при перевищенні ЕПШ рекомендовано провести обприскування посівів інсектицидами, які рекомендовані «Державним реєстром пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні». Враховуючи те, що ріпак медоносна культура, а препарати проти шкідників можуть бути причиною отруєння та загибелі бджіл, необхідно застосовувати не токсичні або малотоксичні препарати, суворо дотримуючись правил техніки безпеки та регламентів застосування. Обприскування посівів пестицидами треба виконувати у тиху, безвітряну погоду у вечірні та ранкові години.

Тепла і волога погода квітня, а також ранкові роси, тумани та короткочасні дощі сприятимуть поширенню хвороб ріпаку: **пероноспорозу, альтернarioзу, фомозу, циліндрспоріозу**, осередково – **бактеріозу, гнилей**. При поширенні хвороб посіви ріпаку необхідно обробити фунгіцидами згідно з Реєстром, а також за необхідності внести добрива та мікроелементи (бор, марганець, цинк тощо). Наявність збудників хвороб і можливість їх масового поширення в посівах ріпаку вимагатиме обробки посівів одним із фунгіцидів: д.р. – фосетил алюмінію – Альєтт 80 WP, ЗП - 1,2 – 1,8 кг/га; д.р. – флутриафол + тебуконазол – Імпакт Т, КС – 1 л/га; д.р. – тебуконазол – Амулет, КЕ – 1,5 л/га, Ретардин, ВГ – 0,5 кг/га, Фолікур 250 EW, EB, Фортеця Тотал ЕС, КЕ – 1,0 л/га; д.р. – металаксил+ манкоцеб – Ридоміл Голд МЦ 68 WG, ВГ - 2,5 л/га; д.р. – пропіконазол – Тілг 250 ЕС, КЕ – 0,5л/га; д.р. ципроконазол +азоксісторбін: Амістар Екстра 280 SC, КС -0,75 - 1 л/га; д.р. сірка: Тіовіт Джет 80 WG, ВГ – 6,0-8,0 кг/га; д.р. протіоконазол+ тебуконазол: Тілмор 240 ЕС, КЕ з додаванням мікроелементів (бору, молібдену, сірки), д.р. пікоксісторбін+ ципроконазол – Аканто плюс 28, КС- 05-1,0 л/га; д.р. піраклостробін – Альтерно®, КЕ - 05-1 л/га; д.р. метконазол – Карамба, КЕ - 0,75- 1,25 л/га; д.р. пропіконазол +флуопірам – Пропульс 250 SE, СЕ - 0,8 – 0,9 л/га.

Першим сходам **соняшнику** основну шкоду завдаватимуть піщаний мідляк, сірий, звичайний, чорний довгоносики, ґрунтові шкідники – дротяники і несправжні дротяники, подекуди личинки хрущів. Основним заходом при боротьбі з шкідниками та хворобами на ранніх етапах розвитку культури є проведення протруєння насіння. Від посіву до змикання рядків для знищення ґрунтової кірки, бур'янів, шкідників та покращення фізіологічного стану рослин доцільним є суцільне боронування посівів на 3-4 день після сівби; боронування за появи 2-3 пар листків впоперек або по діагоналі поля. За чисельності довгоносиків, піщаного мідляка понад 2 екз./м² та інших шкідників посіви обприскують фосфорорганічними, піретроїдними препаратами або їх сумішшю.

Плодові та виноградні насадження

За даними Херсонського обласного центру з гідрометеорології результати відрощування показали, що на півночі області пошкоджених бруньок виявлено не було, на заході області були виявлені пошкодження бруньок від низьких температур: у абрикосу - 33%, у вишні – 8%, у черешні – 26%.

У багаторічних плодкових насадженнях листки, квіти і зав'язь пошкоджуватимуть **садові довгоносики: сірий бруньковий, яблуневий квіткоїд, осередково букарка і казарка**. Довгоносики паруватимуться і відкладатимуть яйця, згодом відроджуватимуться їх личинки. У період обпадання зайвої зав'язі з'являтимуться молоді жуки яблуневого квіткоїда, які прогризатимуть в бутонах дірки і виходитимуть назовні. За високого рівня їх шкідливості довгоносики здатні завдати значних пошкоджень зернятковим плодоносним садам (один жук за добу може пошкодити більше 50% бруньок на саджанці).

За температури повітря 12°C на початку розпускання бруньок залишатимуть гнізда й живитимуться бруньками, а потім молодими личинками гусениці **білана жилкуватого і золотогуза**. Скрізь вихід гусениць **яблуневої молі** з-під щитків відбуватиметься за суми ефективних температур 160°C (нижній поріг 12°C). Гусениці **непарного та кільчастого шовкопрядів** відроджуватимуться за суми ефективних температур 110° (понад 6°C), а **розової** та інших **листокруток** 70°C (вище 10°C) у приватних та лісопаркових насадженнях.

Прогрівання ґрунту на глибині 10 см до 12°C сприятиме заляльковуванню **яблуневого пильщика**, виліт якого співпадає з фазою відокремлення бутонів. Заляльковування **грушевого пильщика** розпочнеться, коли на глибині 10 см прогріється до 7°C у фазу набрякання бруньок груші. За середньодобової температури повітря понад 11°C на початку цвітіння яблуні відбуватиметься літ метеликів **мінуючої молі**. Скрізь заляльковування гусениць **яблуневої плодожерки** розпочнеться за стійких температур понад 10°C, а виліт метеликів за суми ефективних температур 90-110°C (приблизно I декада травня).

У плодкових насадженнях за температури повітря 5-10°C **грушева листоблішка** відкладатиме яйця, а за 7-8°C відроджуватимуться личинки **яблуневої листоблішки**. В період набрякання і розпускання бруньок скрізь із зимуючих яєць виплоджуватимуться личинки **яблуневої**, інших видів **попелиць**. Розвиток личинок **каліфорнійської щитівки** розпочнеться в період набубнявіння квіткових бруньок на яблуні за середньодобової температури повітря 7-8 С. За суми ефективних температур (від порогу розвитку 8°C) 130°C спостерігатиметься вихід личинок **комподібною щитівки**. Розвиток **червоного і бурого плодкових кліщів** розпочнеться під час відокремлення бутонів за переходу середньодобової температури через 7-8°C, де має місце сильний ступінь заселення дерев, а за 10°C виходитиме із зимівлі **глодовий кліщ**. Самки

звичайного павутинного кліща за температури повітря 12-13°C заселятимуть бутони і листки дерев.

За умов чергування зволоження й підсихання листків при температурі понад 7°C (оптимальна 18-20°C) слід очікувати значний розвиток **парші яблуні та груші**. При температурі 18-25°C і значному насиченні повітря вологою ймовірний масовий розвиток **борошнистої роси**. Для розвитку **клястероспоріозу** під дією атмосферних опадів достатніми будуть відносно низькі (4-5°C) температури повітря. Поширенню **кокомікозу** сприятиме помірно тепла, дощова погода (17-20°C). Ймовірному масовому поширенню **кучерявості листків персика і моніліального опіку на кісточкових** культурах сприятиме прохолодна дощова погода (10°C), наявність туманів і рос.

Кучерявість листя персика є одним з найнебезпечніших захворювань кісточкових. У перший рік хвороба спричинює обпадання листків, засихання й обпадання плодів, відмирання однорічних пагонів, на другий рік дерево, як правило, не плодоносить.

На початку розпускання бруньок **кісточкових** культур, у фазу рожевого бутона (пізні сорти персика, абрикосу) проти моніліального опіку, кучерявості листків персика, клястероспоріозу, плодової гнилі проводять обприскування насаджень Фиталом, РК - 2 л/га. На персику проти кучерявості ефективні Скор 250 ЕС, КЕ - 0,2 л/га або Делан, ВГ - 1 кг/га. Обприскування дерев фунгіцидами проводять в тиху безвітряну погоду в ранішні та вечірні години, обов'язково дотримуючись правил техніки безпеки. Обробки треба повторювати один раз на два тижні, можна й один раз на 10 днів. Краще препарати змінювати, вибираючи іншу діючу речовину. Обприскувати потрібно не тільки саме дерево, а й ґрунт навколо нього.

Під час висування та відокремлення бутонів черешні, вишні, сливи проти моніліозу, плямистостей, плодової гнилі, листогризучих шкідників, довгоносиків, попелиць, пильщиків, інших шкідників проводять обприскування дерев Топсіном М, ЗП, 1-2 кг/га, Хорусом 75 WG, ВГ, 0,2-0,25 кг/га з додаванням на сливі Конфідору 200 SL, РК 0,25 л/га, Блискавки, КЕ, 0,15-0,25 л/га.

На початку розпускання бруньок **зерняткових** порід проти жуків сірого брунькового довгоносика, квіткоїда, гусениць білана жилкуватого, золотогозу, листокруток, яблуневої молі, парші, борошнистої роси, інших проводять обприскування Актарою 25 WG, ВГ - 0,14 кг/га, Енжіо 247 SC, КС, -0,18 л/га, Пірінекс Супер, КЕ, 1-1,25 л/га з додаванням проти парші, інших хвороб Хоруса 75 WG, ВГ- 0,25 кг/га, Дітану М-45, ЗП - 2-3 кг/га, Мерпану, ВГ - 1,9-2,5 кг/га, КОСАЙДУ 2000, ВГ- 2,5 кг/га, Чемпіону, ЗП - 1,5-2 кг/га. За обробки сортів, що уражуються борошнистою россою додають Імпакт 25 SC, КС - 0,1-

0,15 л/га, Топазіо ВГ - 3,0-4,0 кг/га або їх аналоги. У фазу відокремлення бутонів рожевий бутон проти комплексу шкідників і хвороб проводять обприскування насаджень Фиталом, РК, 2 л/га або Хорусом 75WG. ВГ, 0,2-0,25 кг/га, Скіфом КЕ, 0,1-0,2 л/га з додаванням Нуреллу Д КЕ 1-1,5 л/га, дотримуючись чергування препаратів.

Виноградники у квітні можуть пошкоджувати **гронова листокрутка (листовійка)** та чисельні види **кліщів**. Гронова листокрутка щорічно шкодить виноградникам. Її чисельність та шкодочинність залежить від своєчасності та якості захисних заходів. У виноградних насадженнях розвиток першого покоління гронової листокрутки за середньодобової температури +14... +15°C і відносної вологості повітря 65-70% триватиме 9-10 діб. Перші метелики з'являтимуться після того, як температура повітря більше + 10 °С триматиметься протягом 10-11 діб. Скрізь за температури +7... +9°C активізуються **звичайний і садовий павутинні та бруньковий кліщі**, понад +15°C – виходитиме з місць зимівлі **виноградний зудень (повстятий кліщ)**.

Весняна обробка винограду – обов'язковий процес, який захистить виноградні рослини від шкідників і хвороб на початку періоду їх розвитку та поширення. Весняні опади навесні провокують активізацію життєдіяльності збудників хвороб, які відразу розповсюджуються на пагони і молоде листя, а підвищення температури понад +10...+15°C в поєднанні з дощами сприяє проростанню спор, їх активному розвитку та ураженню рослин. Першу обробку винограду проводять наприкінці квітня або на початку травня, поки бруньки ще залишаються закритими. Для першої профілактичної обробки використовують мідьвмісні препарати, дотримуючись при цьому температурного режиму обробок (не нижче + 5°C). Також у період набрякання бруньок у плодоносних насадженнях винограду застосовують інсектициди: Номолт, КС - 0,5 л/га, Талстар, 10% КЕ - 0,2 л/га та інші.

Багатоїдні шкідники

Мишоподібні гризуни. Розвиток найнебезпечнішого шкідника озимини стримували складні погодні умови протягом всього осінньо – зимового періоду. Холодна, з значною кількістю опадів і різкими коливаннями температури зима призвела до загибелі 15-20% гризунів. Підвищена чисельність гризунів залишається у місцях їх постійного мешкання (лісосмуги, незорані площі тощо). Сприятливі погодні умови призведуть до наростання чисельності у весняно - літній період.

На озимих культурах продовжується живлення гусениць **підгризаючих совок (озима, оклична)**. Незабаром розпочнеться їх заляльковування.

У квітні, коли середньодобова температура ґрунту в місцях перебування личинок *травневих хрущів (східного та західного)* досягне 8-9°C, вони масово переміщуватимуться у верхні його шари, де завдаватимуть шкоди кореневій системі *озимини, багаторічних трав*, розсаді ранніх *овочевих* культур, *суниці*, особливо небезпечними будуть у молодих розсадниках *плодових* культур.

Личинки та імаго *чорнишів, коваликів (несправжні дротяники і дротяники)* за прогрівання ґрунту до 12°C, активізувалися та перемістилися у верхні його шари. Скрізь ймовірна істотна шкода ярим зерновим, сходам соняшнику, інших просапних культур, картоплі та баштанним насамперед від харчування дорослих жуків коваликів то чорнишів. Тому, перед сівбою зазначених культур слід обов'язково провести контрольні обстеження ґрунту полів для встановлення щільності личинок і прийняття рішень щодо відповідних захисних заходів (обробка насіння, внесення інсектицидів в ґрунт тощо).

Нагадуємо, що обробки пестицидами, в т.ч. і гербіцидами слід проводити при температурі не більше + 25°C у ранішні або вечірні години. Нижній поріг для кожного препарату є своїм, але в основному це +10 – 12°C. При прогнозуванні нічних заморозків обробки слід проводити не пізніше, ніж за 8 годин, і поновлювати через 6-8 годин.

Важливо! Головне управління Держпродспоживслужби в Херсонській області наголошує, всі роботи з обмеження чисельності шкідливих організмів необхідно проводити при перевищенні ЕПШ. Під час проведення заходів з застосування пестицидів слід суворо дотримуватися санітарних правил та норм, регламентів застосування препаратів, правил і заходів з охорони праці та використовувати препарати лише відповідно до «Державного реєстру пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні».

Також, наголошуємо, що до роботи з пестицидами допускаються лише ті особи, які пройшли навчання з питань безпечного поводження з пестицидами та мають **посвідчення** про право роботи з пестицидами.

Обробки необхідно проводити в тиху, безвітряну погоду в ранішні та вечірні години. Згідно ст.37 Закону України «Про бджільництво», необхідно не пізніше ніж за три доби до початку обробки попередити про це органи місцевого самоврядування, пасічників, пасіки яких знаходяться на відстані до 10 (десяти) кілометрів від оброблюваних площ. При цьому повідомляється дата обробки, назва препарату, ступінь і строк дії токсичності препарату.

Пам'ятаймо! Під час проведення весняно-польових робіт в умовах воєнного стану, необхідно дотримуватися правил безпечного поводження умов праці.